

Utbildningsinspektion i Velandaskola, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Velandaskola den 19 september 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Trollhättans kommun och Velandaskola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Velandaskola intervjuades rektorn, representanter för elever, lärare, elevhjälpsoptional samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och årskurserna 1–6

Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Skolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	37
Förskoleklass	12
Grundskola	73

Velanda skola ligger i ett villasamhälle, Velanda, som är beläget cirka 8 km från Trollhättans centrum. Omgivningen är ett landsbygdsområde och många av eleverna åker skolskjuts till skolan. Samhället har ett stadigt invånarantal med liten generationsväxling och därigenom sjunker elevantalet varje år.

Skolan ingår i det Södra skolområdet och de flesta eleverna går till Sylteskolan i årskurserna 7–9.

Personal och elever är organiserade i ett för skolan gemensamt arbetslag där förskoleklassen arbetar för sig och eleverna i årskurserna 1–6 i åldershomogena klasser med en klassföreståndare.

Skolans rektor har också ansvar över förskolor.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Velanda skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Velanda skola har tillgång till utbildning enligt bestämmelserna. Skolans arbete med normer och värden avspeglas i att eleverna uppger att de är trygga och att det är positivt att "alla känner alla". Skolan har rutiner för att upptäcka elever som kan vara i behov av särskilda stödinsatser.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94))
- Skolan saknar en likabehandlingsplan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om de nationella målen för respektive ämne.

- Eleverna bör successivt få större inflytande och ansvar över det egna lärandet och över verksamheten i stort.
- Skolan bör utveckla arbetssätt och arbetsformer som främjar utvecklingen av kunskaper och färdigheter för alla elever så som uttrycks i läroplan och kursplaner.
- Skolan bör förbättra åtgärdsprogrammen så att skolans ansvar för de åtgärder som vidtas tydliggörs.
- Skolan arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.
- Skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas och bli det verktyg den är avsedd att vara.
- Skolan bör arbeta för att analysera och bedöma hur skolans organisation och utnyttjande av lärarkompetensen kan bli bättre.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

I Velandas skola genomförs de nationella proven för årskurs fem. Resultaten på de nationella proven visar att eleverna i stort når målen för årskurs 5. Av skolans 18 elever 2005 respektive 12 elever 2004, är det en till två elever som inte når de nationella målen på ämnesproven. För de elever som inte når målen görs åtgärdsprogram.

Vid besök i klasserna och i intervjuer framkommer att lärarna i skolan inte genomför någon systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i ämnen utöver svenska, engelska och matematik. Skolan saknar också system för analys och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Eleverna uppger att de inte känner till de nationella målen för respektive ämne. Då elevernas kunskaper om utbildningen är begränsade minskar deras förutsättningar att vara delaktiga i såväl sitt eget lärande som skolans övergripande arbete. Rektorn framhåller dock att eleverna känner till att det finns mål att sträva mot och att eleverna i årskurserna 5 och 6 är insatta i målen för sina årskurser.

Inspektörerna bedömer att skolan måste utveckla former för att följa upp, analysera och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Se vidare om Systematiskt kvalitetsarbete i den för kommunen övergripande rapporten. Skolan bör också utveckla former för att förbättra elevernas kännedom om de nationella målen för respektive ämne.

Normer och värden

Eleverna framhåller i intervjuer att de är glada över den lilla skolan där alla känner alla och de känner sig trygga i sin skola. Eleverna säger också att de trivs och tycker att det är en bra skola att gå i. Tryggheten är också något som personal och föräldrar lyfter fram. Inspektörernas bedömning är att eleverna utvecklar förmågor i enlighet med de riktlinjer som omfattar normer och värden.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för skolformen.

Arbetsmiljö och delaktighet

I läroplanen står att skolan skall sträva efter att varje elev skall ta ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö. Skolan skall successivt ge eleverna ett allt större inflytande över sin utbildning och skolans inre arbete. Skolan skall också ge varje elev kunskap om demokratis principer och utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

I Velandas skola har eleverna klassråd och det finns ett elevråd med representanter från varje klass. Klassråden leds vanligen av klassläraren och behandlar yttre miljön eller om eleverna önskar köpa något inom klassens ram. Elevrådet leds av rektorn och varje termin byts hälften av eleverna ut och hälften sitter kvar för att, enligt rektorn, få kontinuitet i arbetet. Matfrågor, utemiljön och eventuella inköp är de frågor som eleverna uppger att de kunnat påverka samtidigt som de visar en uppgivenhet över att det tar lång tid att få respons. Eleverna ger som exempel att de tagit upp frågan om att få sitta var de vill i skolrestaurangen utan att bli hörsammade.

Eleverna berättar att deras möjligheter till inflytande i verksamheten eller i sitt eget lärande är begränsat. Vad de skall arbeta med, innehållet och formen för arbetsområden bestäms av lärarna. Under inspektionsbesöket ser inspektörerna heller inga lektioner där eleverna varit med i utformandet. Arbetet tar sin utgångspunkt i läroböcker med tillhörande övningsböcker. I de fall eleverna inte arbetar enskilt är det läraren som bestämmer vilka elever som skall ingå i respektive grupp. Lärarna uppger att de inte gemensamt har fört någon övergripande diskussion kring hur eleverna skall nå progression i sitt lärande eller hur de skall arbeta för att successivt ge eleverna allt större inflytande och ansvar, dels i verksamheten i stort, dels över det egna lärandet. Rektorn uttrycker att ”skolan har diskussion kring hur eleverna når mål och arbetar med hur vi skall göra för att öka elevens inflytande och ansvar över lärandet”. Inspektörerna bedömer dock att skolan bör utveckla former så att eleverna successivt får ett större inflytande och får ta ansvar över det egna lärandet och över verksamheten i stort.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformning-

en och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad.

Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

Vid inspektionstillfället har skolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med de gamla bestämmelserna i läroplanen. Programmet kan inte anses motsvara en sådan likabehandlingsplan som den nya lagen kräver. Inspektörerna förutsätter att skolan förändrar sitt förebyggande arbete, som i befintlig modell bygger på att vårdnadshavare inte underrättas vid mobbning alternativt att skolan underrättar berörda föräldrar när skolan bedömer att det är lämpligt, så att vårdnadshavare skyndsamt informeras vid alla former av kränkande behandling.

Rektorn uppger att inom elevhälsoteamet pågår ett arbete med att ta fram en likabehandlingsplan. Inspektörerna bedömer det som otillfredsställande att skolan saknar en likabehandlingsplan.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Personal och elever är som tidigare beskrivits organiserade i ett för skolan gemensamt arbetslag där förskoleklassen arbetar för sig och eleverna i årskurserna 1–6 i åldershomogena klasser med en klassföreståndare. Rektorn uppger att under detta läsår är eleverna i årskurserna 1–2 och 3–4 organiserade i samma klasser av ekonomiska skäl och under en viss tid per vecka arbetar alla eleverna i åldersblandade grupper.

Intervjuer och lektionsbesök visar att eleverna arbetar med dags- eller veckoplaneringar i lektionspass som omfattar 40–60 minuter. De elever som är klara med ett moment får vänta in övriga. Då kan de exempelvis göra något från planeringsschemat alternativt göra fler uppgifter av karaktär ”mer av samma sort”. Inspektörerna ser under besöket inte att elever uppmuntras till att reflektera över vad de lärt. Dock har en del elever i sina loggböcker ett avsnitt där de skriver vad de är nöjda med. Eleverna skriver till exempel att de är nöjda med att de hunnit bli klara med ”mattetalen” eller hunnit till en viss sida. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetssätt och arbetsformer som främjar utvecklingen av kunskaper och färdigheter för alla elever så som uttrycks i läroplan och kursplaner.

Individanpassning och stöd

I skolan finns rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilda stödinsatser främst i svenska och matematik. Det finns ett elevhälsoteam som rektorn leder och består av kompetenser som specialpedagog, kurator, skolsköterska och skolpsykolog. Inom elevhälsoteamet lyfts problemställningar och för de elever som bedöms behöva särskilda stödåtgärder görs åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogram som upprättas skall illustrera insatser på såväl individ- och grupp- som skolnivå. Avsikten med bestämmelsen om åtgärdsprogram är att

stödja en medveten planering och utvärdering av de stödåtgärder som ges, både lång- och kortsiktigt. Några av de åtgärdsprogram inspektörerna tagit del av ger intryck av att eleven och vårdnadshavaren är ansvariga för åtgärder som planerats. Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen i första hand bör utgå ifrån de stödåtgärder som skolan planerar vidta för eleven varför åtgärdsprogrammen bör förbättras i detta avseende.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan (IUP), för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner SKOLFS 2006:10.

Skolan har påbörjat ett arbete med individuella utvecklingsplaner. De dokument inspektörerna har tagit del av varierande kvalitet. De mål inspektörerna tagit del av är sällan kopplade till de nationella målen utan har karaktär av; att räcka upp handen, träna treans "gångertabell" eller som ett mål att "förstå Nej när det behövs". Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Skolan inbjuder till regelbundna utvecklingssamtal. Då informeras eleven och vårdnadshavaren om elevens skolsituation och personliga mål sätts av eleven.

I skolan saknas en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik. Eleverna var också främmande inför frågor kring hur de vet om de lärt sig något eller vad de lärt sig.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. I kvalitetsredovisningen skall verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Velandaskolan följer den mall Trollhättans kommun har utarbetat för kvalitetsredovisning. Upplägget innebär att kvalitetsredovisningen i huvudsak omfattar redovisning av hur skolorna lyckats med de verksamhetsuppdrag som kommunfullmäktige gett utbildningsnämnden i mål- och resultatplanen (MRP). Velandaskola redogör i sin kvalitetsredovisning för måluppfyllelsen av kommunens uppsatta mål samt vilka åtgärder som bör vidtas för att öka dem.

Inspektörerna konstaterar att skolans kvalitetsredovisning inte är ett redskap för lärarna i det egna kvalitetsarbetet. Skolan bör sätta utvärderingsbara mål och att mäta måluppfyllelse. Inspektörerna noterar också att exempelvis resultat från de nationella proven i årskurs 5, inte redovisas, följs upp och utvärderas samt att det i kvalitetsredovisningen inte finns en samlad bild av elevernas kunskapsresultat. Se vidare i den för kommunen övergripande rapporten om systematiskt kvalitetsarbete. Inspektörerna vill påpeka att det fr.o.m. den 15 augusti 2005 finns krav på att kvalitetsredovisningen skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Även elevernas vårdnadshavare skall ges möj-

lighet att delta i arbetet. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen bör utvecklas och bli det verktyg den är avsedd att vara.

Ledning och intern kommunikation

Rektorn i ingår i en ledningsgrupp underställd en områdeschef för det södra området. Områdeschefen är chef för samtliga rektorer i såväl förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen som grundskolan. Gruppen träffas regelbundet för att diskutera och planera exempelvis gemensamma utvecklingsfrågor.

Rektorn i Veland skola har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt. I rektorns ansvarsområde ingår förskoleklassen, årskurserna 1–6, skolbarnsomsorgen samt två förskolor. Rektorn finns i skolan två till tre dagar per vecka och vid intervjuerna framkommer att lärarna önskar se mer av rektorn ute i verksamheten bland annat för att diskutera och lyfta pedagogiska frågor.

För ledningen av skolan har rektorn en ledningsgrupp där specialläraren, en förskollärare och en lågstadielärare ingår. Gruppen planerar organisation och utvecklingsarbeten dels på uppdrag från förvaltningen, dels från egna skolan och träffas regelbundet varannan vecka. Rektorn är väl känd bland eleverna och rektorn uppger att hon har ekonomiskt ansvar med viss möjlighet att anpassa verksamheten efter elevers behov.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

De barn som är i behov av fritidshemsplats får det i skolans fritidshem upp till och med 12 års ålder. Eleverna säger att det är roligt att vara på fritids och att där finns mycket att göra.

Inspektörerna bedömer, mot bakgrund av intervjuer och besök, att eleverna i Veland skola har tillgång till utbildning enligt bestämmelserna.

Personal

Samtliga lärare i Veland skola är, enligt rektorn, pedagogiskt högskoleutbildade. Dock saknas lärare med ämneskompetens i vissa ämnen, till exempel idrott och hälsa, musik och hem- och konsumentkunskap. Alla lärare är inte tjänstefördelade efter ämneskompetens, vilket resulterar i att lärare undervisar i ämnen där de saknar föreskriven ämneskompetens.

År 2006 är lärartätheten i Veland skola 6,6 lärare på 100 elever, enligt rektorn. Motsvarande siffror för riket som helhet är 8,2. Rektorn deltar i kompetensutveckling för rektorer i Trollhättan, KUR. Personalen får kompetensutveckling dels efter skolans behov dels efter individuella kompetensutvecklingsplaner. Inspektörerna bedömer att skolan behöver analysera och bedöma hur skolans organisation och utnyttjande av lärarkompetensen kan bli bättre.

Materiella resurser

Inspektörerna uppfattar att eleverna i Velandas skola har tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning och för att nå de nationella målen.

Utemiljön är stimulerande för lek och utevistelse under såväl raster som lektionstid. Skolans omgivningar utgör en viktig resurs i den pedagogiska verksamheten.

Datum	Ort
2007-08-28	Göteborg

Marie Karlsson

Thomas Nilsson